

HOOFDSTUK 5 - DE COLLECTEN

60 § 1 Inleiding

Het keizerlijk decreet van 30 december 1809, handelend over de werking van de kerkfabrieken, bepaalt in artikel 75: «Alles wat verband houdt met de omhalingen in de kerken, wordt na advies van de kerkmeesters, door de bisschop geregeld».

In zijn commentaar op dit artikel schrijft T. Schepens: «De bisschop is dus, wat de omhalingen voor de eredienst betreft, gehouden het advies van het kerkmeestersbureel (thans kerkraad) te vragen. Dit geldt niet voor de omhalingen, die gedaan zouden worden voor allerhande godvruchtige en goede werken die buiten het raam van de parochiale eredienst vallen. Bovendien valt op te merken, dat de bisschop door dit advies niet gebonden is.» (T. SCHEPENS, Praktische Handleiding voor de Kerkfabrieken, Brugge 1966, 2de druk, p. 125).

Dit stemt overeen met de praktijk. In de kerk wordt geld ingezameld voor:

1. het onderhoud van het kerkgebouw;
2. allerhande godsdienstige en andere goede werken. Hieronder vallen zowel de door de bisschop voorgeschreven collecten als die voor de pastorale noden van de eigen parochie, het bisdom en de wereldkerk.

Het is duidelijk dat de kerkfabriek over middelen moet beschikken om haar taak naar behoren te vervullen. Maar het is niet zo dat alle collecten die in de kerk gehouden worden, naar de kerkfabriek gaan. De parochie en het bisdom kunnen hun pastorale taken alleen maar vervullen als ook zij over de noodzakelijke financiële middelen beschikken. Vandaar dat er een billijke verdeling van de geldinzamelingen moet plaatsvinden onder kerkfabriek, parochie en bisdom.

De financiële toestand en lasten van de parochies zijn zeer verschillend. Toch zijn de richtlijnen aangaande de geldinzamelingen zonder uitzondering voor elke parochie van toepassing, zodat zowel de kerkfabriek als de parochie en het bisdom geholpen worden.

62 § 2 De voorgeschreven collecten

Het Wetboek van Canoniek Recht bepaalt in can. 1266: «In alle kerken en kapellen, ook die welke toebehoren aan religieuze instituten, die in feite habitueel openstaan voor de christengelovigen, kan de plaatselijke ordinaris voorschrijven dat voor bepaalde parochiële, diocesane, nationale of universele initiatieven een speciale geldelijke bijdrage ingezameld wordt, die daarna stipt aan de diocesane curie afgedragen moet worden».

Een voorgeschreven collecte is een door de bisschop opgelegde

geldinzameling in alle kerken en openbare kapellen ten voordele van een welbepaald doel. De opbrengst wordt via het bisdom ingezameld en vandaar doorgestort naar de rechthebbenden.

De voorgeschreven collecten hebben altijd voorrang op alle overige collecten en moeten steeds worden gehouden op de vastgestelde dag. Indien er in een bepaalde kerk op die dag geen eucharistie wordt gevierd, vervalt uiteraard deze verplichting. De bestemming ervan mag men niet wijzigen zoals bv. door op missiezondag te collecteren voor de missionarissen van de eigen parochie.

Van de voorgeschreven collecten gaat 90 % naar het daarvoor bestemde doel via de diensten van het bisdom. Dit werd zo afgesproken met de rechthebbenden. De resterende 10 % gaat naar de parochie. Er wordt gevraagd dat men *op vrijwillige basis* de vier grote collecten volledig zou doorstorten. Deze zijn: Broederlijk Delen 1 en 2, Wereldmissiezondag en Welzijnszorg.

Een voorgeschreven collecte wordt het best aangekondigd in het parochieblad en bij de parochiale mededelingen tijdens de zondagsviering. Op de dag zelf van de collecte zal men ze na de homilie in enkele woorden aanbevelen. Voor het houden van elke voorgeschreven collecte stelt het bisdom enveloppen ter beschikking. Het is goed dat de parochianen via het parochieblad op de hoogte worden gebracht van de volledige opbrengst van de gehouden collecte.

63 Met ingang van januari 1989 heeft het bisdom Hasselt het aantal voorgeschreven collecten drastisch verminderd. Momenteel zijn er per jaar de volgende 11 voorgeschreven collecten:

- 1/ * Kerk in Centraal Afrika (1ste zondag van januari);
- 2/ Kerkopbouw in Vlaanderen (3de zondag van februari);
- 3/ * Eerste Broederlijk Delen (4de zondag in de veertigdagentijd);
- 4/ * Tweede Broederlijk Delen (Palmzondag);
- 5/ * Wereldnoden (3de zondag van mei);
- 6/ Noden van het bisdom (3de zondag van juni);
- 7/ Christelijke Opvoeding (laatste zondag van augustus);
- 8/ * Media (laatste zondag van september);
- 9/ * Pauselijke Missiewerken (voorlaatste zondag van oktober);
- 10/ Kerkelijke opleiding in ons bisdom (3de zondag van november);
- 11/ * Welzijnszorg (3de zondag van de advent).

De collecten, voorafgegaan door een sterretje (*), worden opgelegd door de bisschoppen van België. In bijzondere omstandigheden kan de bisschoppenconferentie of de bisschop een bijkomende voorgeschreven collecte toevoegen.

§ 3 De bijzondere collecten

64 I - Drie soorten bijzondere collecten

1. De collecten met een caritatief doel, die gewoonlijk georganiseerd worden door een nationaal secretariaat.

Hieronder vallen o.a.:

- * Vredeseilanden (werk van Pater Pire) (midden januari);
- * Damiaanactie (werk voor de melaatsen) (laatste zondag van januari);
- * Licht en Liefde (werk voor de blinden) (beloken Pasen);
- * Ziekenzorg (werk voor de zieken) (2de zondag van september);
- * Stichting voor de MS-patiënten (3de zondag van september);
- * 11.11.11-actie (werk voor de derde wereld) (zondag rond 11 november);
- * Kerk in Nood - Oostpriesterhulp.

Deze collecten spreken de gelovigen gewoonlijk goed aan. Meestal worden ze gesteund door de media, waardoor de sensibiliteit ervoor nog versterkt wordt.

2. De collecten die men houdt voor de plaatselijke kerk, hetzij voor de parochie hetzij voor de kerkfabriek.

Hieronder vallen o.m.:

- * De bijzondere collecte voor de parochie (soms 4 keer per jaar, soms elke eerste zondag van de maand);
- * De bijzondere collecte voor de verwarming van de kerk (bv. met Kerstmis);
- * De bijzondere collecte voor de verfraaiing van de kerk, voor de bouw van een klaslokaal of een parochie- of jeugdcentrum, enz.

3. De collecten gehouden door een missionaris, een religieuze of een lekenhelp(st)er, afkomstig uit de parochie, voor zijn/haar vertrek naar de ontwikkelingslanden.

65 II - Beperking van de bijzondere collecten

1. Uit de bovengenoemde gegevens blijkt dat het in de toekomst onmogelijk zal zijn al deze collecten te houden in de kerk of aan de kerkdeur. Hierin zal ook gesnoeid moeten worden. Het kan niet langer dat de financiële last op de schouders van een steeds kleinere groep van mensen wordt gelegd. Hoewel deze collecten facultatief zijn, is het voor een pastoor soms moeilijk ze te weigeren. Daarom moeten er afspraken gemaakt worden per federatie of decanaat.

2. Principes in verband met de bijzondere collecten

1° De bijzondere collecten mogen niet gehouden worden op dagen dat de voorgeschreven collecten vastgesteld zijn.

2° Het komt uitsluitend de pastoor van de parochie of de moderator van de federatie toe om in overleg met de federatie het aantal en de dagen van de bijzondere collecten vast te stellen, hetzij voor een caritatief werk, hetzij voor de plaatselijke kerk (parochie of kerkfabriek), al dan niet in het kerkgebouw.

3° De deken zal erop toezien dat elke federatie een voorstel uitwerkt voor de collecten met een caritatief doel en dat de principes en de gemaakte afspraken gerespecteerd worden.

4° Voor de geldinzamelingen die niet door een nationale campagne begeleid worden, zal men in overleg met het caritatieve werk streven naar een betere spreiding, zodat nooit twee bijzondere collecten, al dan niet voorgeschreven, elkaar onmiddellijk opvolgen.

5° De collecten voor een caritatief werk, gehouden in het kerkgebouw tijdens de viering, zal men beperken tot maximaal vier per jaar. Van deze collecte zal men de gewone zondagscollecte afhouden.

6° De collecten voor een caritatief werk, gehouden aan de kerkdeur, zal men tot een minimum beperken.

7° De bijzondere collecten voor de parochie en de kerkfabriek tezamen, gehouden in het kerkgebouw, zal men beperken tot maximaal twaalf per jaar. Slechts de meeropbrengst gaat integraal naar de parochie of de kerkfabriek.

8° Een missionaris op verlof mag altijd collecteren in de kerk van de parochie waarvan hij afkomstig is of waar zijn familie woont.

66 § 4 Aantal collecten in één viering

In de meeste kerken wordt op zon- en feestdagen slechts één geldinzameling gehouden. Hierin is het deel begrepen, bestemd voor de kerkfabriek. Deze praktijk verdient aanbeveling.

Alle opbrengsten van collecten en stoelgeld moeten in principe in de parochiale boekhouding ingeschreven worden. Volgens de richtlijnen van de bisschoppelijke leiding zal de pastoor bepaalde bedragen moeten doorstorten naar de kerkfabriek en naar het bisdom. Andere bedragen zal hij mogen aanwenden voor de pastorale noden van zijn parochie.

In sommige kerken wordt het stoelgeld apart opgehaald en daarnaast een collecte gehouden. Volgens het keizerlijk decreet over de kerkfabrieken komt het aan het bureau van de kerkmeesters (thans de kerkraad) toe het stoelgeld te bepalen. Kerkfabrieken die de praktijk van het stoelgeld hebben gehandhaafd, dienen schriftelijk aan de vicaris voor het tijdelijke het tarief van het stoelgeld te melden. Het stoelgeld mag uitsluitend op zon- en feestdagen gevraagd worden.

§ 5 Verdeling van de collecten op zon- en feestdagen

67 I - Men houdt slechts één geldinzameling.

Wordt in de viering slechts één geldinzameling gehouden, dan geldt als **algemeen principe**: de opbrengst van de collecten op zondagen en op de vier verplichte feestdagen (Kerstmis, Hemelvaart van de Heer, Tenhemelopneming van Maria en Allerheiligen), de vooravond inbegrepen, wordt als volgt verdeeld:

* voor de kerkfabriek	50 %
* voor de parochie	50 %

Hierop zijn er enkele **uitzonderingen**.

1. De collecten, voorgeschreven door het bisdom, worden als volgt verdeeld:

* voor de rechthebbende (via het bisdom)	90 %
* voor de parochie	10 %

2. Van de bijzondere collecten, hetzij voor een caritatief werk (bv. voor de melaatsen, blindenzorg, kerk in nood, enz.), hetzij voor de eigen parochie of kerkfabriek, wordt eerst de opbrengst van een gewone collecte afgehouden en verdeeld volgens het algemeen principe. De meeropbrengst gaat naar de bijzondere collecte. Deze bijzondere collecten dienen beperkt te worden.

Voorbeeld

De collecte voor de melaatsen brengt 213,75 EUR op. De opbrengst van de gewone collecte op zondag bedraagt 40 EUR. Hoe zal men de collecte voor de melaatsen verdelen?

* voor de kerkfabriek (50 % van 40 EUR)	20,00 EUR
* voor de parochie (50 % van 40 EUR)	20,00 EUR
* voor de melaatsen (213,75 - 40 EUR)	173,75 EUR

3. Een missionaris die bij zijn afreis naar de missies een bijzondere collecte houdt in zijn parochie van herkomst en/of daar waar zijn familie woont, zal de volledige opbrengst ervan ontvangen. De pastoors zullen hiervoor welwillend hun toestemming geven. Indien echter het deel van de gewone collecte wordt afgehouden, zullen parochie en kerkfabriek ieder hun deel ontvangen.

In de maand oktober wordt nergens gecollecteerd voor een bepaald missiewerk of een bepaalde missionaris. Op missiezondag wordt gecollecteerd voor de wereldkerk. Dit is juist bedoeld om missionarissen te steunen die niet door hun thuisland geholpen worden.

In de veertigdagentijd worden enkel twee collecten gehouden voor Broederlijk Delen (BD) die integraal aan het bisdom worden afgedragen ten voordele van BD en niet aangewend mogen worden voor eigen projecten.

68 II - Men houdt *twee geldinzamelingen*.

Als men in één viering op zon- en feestdagen, de vooravond inbegrepen, twee geldinzamelingen houdt, geldt **als algemeen principe** de volgende regeling. Men heeft twee mogelijkheden:

a) Ofwel wordt de opbrengst van de *eerste schaal* beschouwd als stoelgeld, bestemd voor de kerkfabriek, en wordt de opbrengst van de *tweede schaal* beschouwd als collecte, bestemd voor de parochie.

b) Ofwel worden de beide geldinzamelingen (eerste en tweede schaal) samengevoegd om het geheel te verdelen volgens bovengenoemde verdeelsleutel (zie I) enkel op de dagen dat er geen voorgeschreven of bijzondere collecte is.

Voor de tweede schaal zijn er enkele uitzonderingen.

1. De collecten, voorgeschreven door het bisdom, worden als volgt verdeeld:

* voor de rechthebbende (via het bisdom)	90 %
* voor de parochie	10 %

2. Van de bijzondere collecten, hetzij voor een caritatief werk (bv. voor de melaatsen, blindenzorg, kerk in nood, enz.), hetzij voor de eigen parochie of kerkfabriek, wordt eerst de opbrengst van een gewone collecte afgehouden voor de parochie. De meeropbrengst gaat naar de bijzondere collecte. Deze bijzondere collecten dienen beperkt te worden.

Voorbeeld 1

De collecte van de tweede schaal voor de melaatsen brengt 289,37 EUR op. De opbrengst van de gewone collecte op zondag bedraagt 40 EUR. Hoe zal men deze collecte verdelen?

* voor de parochie (gewone deel)	40,00 EUR
* voor de melaatsen (meeropbrengst)	249,37 EUR

Voorbeeld 2

De collecte op Kerstmis voor de verwarming van de kerk ten gunste van de kerkfabriek brengt 375,12 EUR op. De opbrengst van de gewone collecte op zondag bedraagt 40 EUR. Hoe zal men deze collecte verdelen?

* voor de parochie (gewone deel)	40,00 EUR
* voor de kerkfabriek (meeropbrengst)	335,12 EUR

3. Een missionaris die bij zijn afreis naar de missies een bijzondere collecte houdt in zijn parochie van herkomst en/of daar waar zijn familie woont, zal de volledige opbrengst ontvangen. De pastoors zullen hiervoor welwillend hun toestemming geven.

69 § 6 Verdeling van de collecten bij begrafenissen

Het is niet billijk thans de financiële last van de kerk op de schouders te leggen van de kleine groep regelmatige kerkbezoekers. Ook occasionele kerkgangers dienen bij te dragen opdat de kerk haar taak kan vervullen. Daarom zal men, zowel tijdens de uitvaartliturgie als tijdens de gebedswake op de vooravond, een moment voorzien waarop een collecte wordt gehouden.

Als **algemeen principe** geldt hier: de opbrengst van de collecten bij begrafenissen en tijdens de gebedswake op de vooravond van een begrafenis wordt als volgt verdeeld:

* voor de kerkfabriek	50 %
* voor de parochie	50 %

70 Belangrijke opmerkingen

1. Bij een begrafenis en gebedswake mag er slechts **één geldinzameling** gehouden worden, de offergaven uitgezonderd.
2. In de regel wordt in elke begrafenis en gebedswake een collecte gehouden.
3. De collecte tijdens de gebedswake op de vooravond kan in uitzonderlijke omstandigheden vervangen worden door de offergaven bij het uitdelen van de gedachtenisprentjes. De volledige opbrengst wordt dan volgens het hierboven algemene principe verdeeld. Alle betrokkenen die delen in de offergaven, moeten akkoord gaan met de bestemmingswijziging van deze offergaven en zien aldus volledig van hun recht af. Indien hierover geen eensgezindheid wordt bereikt, dient naast de offergaven ook de collecte te worden gehouden.

71 § 7 Collecten bij huwelijken en andere vieringen

Uitgezonderd de collecte tijdens de uitvaartliturgie en de gebedswake op de vooravond zijn geldinzamelingen bij huwelijken, jubilea, gebedsdiensten, enz., die niet op zon- en feestdagen worden gehouden, altijd facultatief. Het komt de pastoor of moderator toe deze vast te stellen. De opbrengst komt evenwel integraal toe aan de parochie.

72 § 8 Collecten in kapellen en bijkerken

De ontvangsten van welke aard ook, ingezameld in kapellen en bijkerken die afhangen van een hoofdkerk en die bediend worden door of in afspraak met de parochiepriesters, dienen volledig afgedragen te worden aan de parochiale boekhouder. De bedragen dienen in de parochiale boekhouding van de hoofdkerk ingeschreven te worden. Deze gelden zijn eveneens onderworpen aan de afdrachten die van toepassing zijn op de parochiekerken.

Waar rond de bijkerk een ware gemeenschap is gegroeid, eventueel met eigen scholen, kunnen - in overleg met de parochie - de aldaar ingezamelde gelden in een aparte boekhouding worden opgenomen met inachtneming van de noodzakelijke afdrachten die in deze *Beleidsnota* zijn vastgelegd.

73 § 9 De zondagsviering in een andere kerk

Indien om verbouwingswerkzaamheden of om andere redenen (bv. instortingsgevaar) voor een lange duur de zondagsviering, hetzij op zaterdagavond, hetzij op zondag zelf een **bijkomende** eucharistieviering wordt gehouden ten behoeve van de gelovigen van parochie A in de uitlenende parochie B, gelden de volgende richtlijnen.

De uitlenende parochie B ontvangt:

- a) van de gewone zondagcollecte, uitsluitend gehouden in de toegevoegde mis voor de parochie A, 20 % ten voordele van de kerkfabriek parochie B (voor de kosten van de eredienst);
- b) van de voorgeschreven zondagscollecte, uitsluitend gehouden in de toegevoegde mis voor de parochie A, ten voordele van de kerkfabriek parochie B 10 % van de voorgeschreven zondagscollecte.

De parochie A ontvangt:

- a) van de gewone zondagcollecte, uitsluitend gehouden in de toegevoegde mis voor de parochie A, 40 % ten voordele van de kerkfabriek parochie A en 40 % ten voordele van de parochie A;
- b) van de voorgeschreven zondagscollecte, uitsluitend gehouden in de toegevoegde mis voor de parochie A, is er geen enkel aandeel voor de parochie A voorzien.